

Morten Karnø Søndergaard

U.S. Virgin Islands 2007 – Galathea 3 ekspeditionen

Denne artikel har en forhistorie. En forhistorie, der strækker sig over 40 år, og både fungerer som udgangspunkt og spejl. I 1967 rejste Handels- og Søfartsmuseets daværende museumsinspektør, dr. phil. Henning Henningsen til U. S. Virgin Islands, de tidligere dansk vestindiske øer, for at deltage i festlighederne i forbindelse med fejringen af 50-året for overdragelsen af øerne til USA den 31. marts 1917. Henningsen publicerede efterfølgende en artikel i Handels- og Søfartsmuseets årbog, hvori han med stor sans for detalje og akkuratesse præsenterede et billede af øerne.

I 2007 rejste Galathea 3 ekspeditionen ud i verden og kom på vejen forbi U.S. Virgin Islands, hvor der blev ophold i lidt over to uger. På denne del af ekspeditionen var nærværende artikels forfatter i Henning Henningsens' fodspor og oplevede øerne med næsten samme optik, men med fire årtiers forskel. Denne artikel giver med andre ord et billede af forskelle og ligheder igennem tid i en tidligere dansk tropekoloni.

Indledning

I marts måned 1967 sad en dansk museumsinspektør i en flyvemaskine et sted over Det Caribiske Øhav.¹ Han skrev senere om, hvordan øhavet under ham virkede smukt, azurblåt og dragende, og hvordan hans rejsemål, de tidli-

gere dansk vestindiske øer, dukkede op som pukler i horisonten. Henning Henningsens' beskrivelse er stadig den dag i dag rammende, når man rejser til de tidligere kolonier med fly. Havet er næsten uskyldigt blåt, og man aner hvert et koralrev under havets overflade. Henningsen må have haft god stedsans, kort eller blot taget sig visse litterære friheder, for sidder man i dag i flyveren, er der faktisk meget tvivl om, hvad der nu er hvad. Øerne i dette smukke havområde er mange, og selv en erfarede kortkender kan ikke altid skelne det ene fra det andet. Indflyvningen til St. Croix blæser imidlertid enhver tvivl væk. I det øjeblik man krydser den vestlige kystlinje, ser man tydeligt Frederiksted under sig med sine lange lige gader på kryds og tværs og helt nede ved vandlinjen fort Frederiksværn som et tydeligt levn fra den danske kolonitid. Mod nord aner man højdedragene, kaldet Maroon Hills, hvor de bortløbne slaver i sin tid slog sig ned i sikkerhed for de hvide slaveejere. Flyet sætter hjulene på jorden, og kort efter er man ude i varmen og slæber sig i små grupper mod lufthavnens skyggefulde ankomsthale.

Vores gruppe, der udgjordes af forskere fra Syddansk Universitet, samt Fiskeri- og Søfartsmuseet i Esbjerg bestod af Bo Ejstrud, der var

Foto optaget af Henningsen i 1967 visende den lutheranske præstegård og den tidligere danske skole i Christiansted.

Foto Henning Henningsen for H&S

Photo taken by Henningsen in 1967 showing the Lutheran vicarage and the former Danish school in Christiansted.

Photo Henning Henningsen for DMM

ekspeditionsleder, derudover kulturgeografen Niels Nielsen og historikeren Maibritt Bager, samt nærværende artikels forfatter. Gruppen, der var en af de landbaserede grupper inden for Galatheaprojektet, havde under titlen "St. Croix i fortid og nutid", samlet to delprojekter. Det ene af disse, forestået af Bo Ejstrud og Niels Nielsen, var centreret om landskabshistorie og kulturmiljø. Med udgangspunkt i det meget detaljerede kortmateriale, der eksisterer for øerne fra 1750 og frem, samt de ligeledes godt dækkende skattemålinger, der regelmæssigt blev lavet for hver plantage, havde projektgruppen som et af sine primære forskningsmål at rekonstruere landskabets udvikling igennem de sidste 250 år. Det andet delprojekt, der blev varetaget af

Buegangen ved den lutheranske præstegård i Christiansted, hvor der i dag er indrettet flere forskellige butikker primært med fokus på souvenirsalg.

Foto M. K. Søndergaard

Colonnade at the Lutheran vicarage in Christiansted, which today has been turned into several different shops primarily focused on souvenir sales.

Photo M. K. Søndergaard

Maibritt Bager og nærværende artikels forfatter, havde i lighed med forannævnte projekt de historiske påvirkninger som det centrale omdrejningspunkt, men dette med særligt fokus på det marine miljø, og helt specifikt koralrevene omkring øerne.

Da Henning Henningsen i sin tid ankom til U. S. Virgin Islands havde han særligt øje for, hvad der var tilbage af danskheden efter halvtreds år under amerikansk styre. Det samme blik retter man uundgåeligt selv, når man ankommer som en del af en officiel dansk ekspedition. Et af omdrejningspunkterne i nærværende artikel bliver derfor, efter et par korte afsnit om øernes historie og geografi, hvad der halvfems år efter øernes overgang til nyt styre findes til-

bage af danskheden sammenlignet med de øer, som Henningsen oplevede i 1967. Præcis som i Henningsens artikel bliver dette gjort via afstikkere til emner som eksempelvis forskellene mellem øerne, slaveri og racespørgsmålet, maden, transporten og ikke at forglemme et af øernes hovedprodukter: den caribiske rom.

En kort historik

U. S. Virgin Islands, det tidligere Dansk Vestindien, omfatter øerne St. Thomas, St. John og St. Croix, samt en rig mængde ubeboede småøer.² St. Thomas blev erhvervet i 1671, St. Jan i 1718, og sidstnævnte ø købtes af Frankrig i 1733. Efter den danske overtagelse kom der langsomt gang i koloniseringen af øerne. Væsentlige skridt i denne retning var det, at den danske stat i 1755 købte samtlige af det Vestindisk-Guineiske Kompagnis besiddelser og dertil, i 1765, åbnede St. Thomas' havn for alle danske skibe og gavhandlen fri for alle, kombineret med, at der et par år senere indførtes forholdsvis mådeholdne toldafgifter. Det lykkedes med disse initiativer at gøre St. Thomas til et naturligt midtpunkt for handlen i Vestindien med en heraf blomstrende velstand til følge. Denne udvikling blev yderligere fremmet af den nordamerikanske frihedskrig fra 1775 til 1783.

Det var sukkeret, der var krumtappen i den store vestindiske ekspansion. Allerede omkring 1750 var St. Croix under opdyrkning af omkring 250 planterfamilier, der havde etableret over 50 sukkerværker. For disse familier skabte de lempeligere toldafgifter og udefra

kommende påvirkninger hurtigt et eventyr, hvor sukker og rom i fællesskab gav stor økonomisk opgang. Samtidigt hermed genereredes også vækst og velstand hjemme i helstaten, hvor romproduktionen, der var centreret i Flensborg, gav basis for, at flere hundrede rommærker, kunne konkurrere mod hinanden. I forbindelse med englandskrigene blev de dansk vestindiske øer besat af England i 1801 og igen 1807 til 1815. Den engelske periode betød ikke noget væsentligt afbræk i øernes udvikling. St. Thomas' handel fortsatte med at vokse i de efterfølgende år. Derimod gik velstanden på St. Croix tilbage, hvilket i høj grad var beroende på, at mange plantageejere enten måtte søge lån hos regeringen eller helt opgive deres plantager. Dette skete blandt andet som et resultat af, at der fra 1803 var blevet standset for indførelsen af slaver, og endvidere at der fra begyndelsen af 1830'erne gjordes forberedelser til helt at afskaffe slaveriet. En anordning fra 1847 godtgjorde, at slaveriet helt skulle ophøre i 1859. Løftet vakte forhåbninger, men samtidigt florerede også oprørske tanker. På de engelske øer var slaverne blevet frigivet allerede i 1834, og tanken om selvstændighed bredte sig herefter hurtigt i Caribien. På de spanske øer gjorde befolkningen oprør mod kolonimagten og små selvstændige stater dannedes. Den 2. juli 1848 udbrød der uroligheder på St. Croix, og trods det, at disse formentlig kunne være blevet dæmpet af myndighederne, valgte generalguvernør von Scholten, der havde styret øerne siden 1827, den følgende dag at frigive slaverne. Den uvilje, som dette initiativ skabte

blandt de tilbageværende plantageejere, gjorde, at von Scholten måtte forlade øerne og en ny styrelse i 1849 udsendes fra Danmark for at få orden på plantageejernes fremtidige stilling. Det vederlag, som ved denne mellemkomst kom til udbetaling fra den danske rigsdag som kompensation for tabet ved slavernes frigivelse, rakte slet ikke til. Plantageejernes forhold forværredes yderligere af, at det europæiske roesukker gav stadig større konkurrence. Med dampskibenes ankomst fik St. Thomas en vigtig placering som kulstation, men efterhånden som brændstoføkonomien i dampskibe blev forbedret, blev det mindre attraktivt at anløbe St. Thomas. Efter forskellige nyordninger oprettedes i 1863 to koloniråd, et for St. Croix, og et for de to andre øer, der begge fik lovgivende myndighed i særlige sager.

Kort efter, at øerne på denne måde havde opnået et vist selvstyre, syntes nye muligheder at åbne sig for dem. I 1865 fremsatte den nytiltrådte præsident Lincoln et tilbud om at købe øerne af Danmark. Tilbuddet førte efterfølgende til lange underhandlinger, som i 1867 afsluttedes med en traktat, hvorefter St. John og St. Thomas skulle afstås til USA mod en sum svarende til omtrentligt 27 mill. kr. Tanken var, at et salg af St. Croix skulle følge efter, når der var truffet de fornødne aftaler med Frankrig, som ved salget af øen havde betinget sig forkøbsret, hvis Danmark ville sælge øen. Øernes befolkning billigede salget ved almindelig afstemning, og Rigsdagen gav sit samtykke, men i Nordamerika opstod der modvilje mod købet, og i 1870 bortfaldt traktaten. De følgen-

de årtier kæmpede øerne med at få økonomien til at hænge sammen. Flere plantager solgtes i disse år til spotpriser, og plantageejernes forhold blev fortsat forringet. Tilbagegangen vedblev, uden at regeringen gjorde alvorlige forsøg på at genoprette øernes økonomi. Det var ikke til megen hjælp, at der fra statskassen stadig ydedes forskud til dækning af øernes udgifter således, at øerne ved 1900-tallets begyndelse skyldte cirka ti mill. kr. til moderlandet. Efter endnu et forlist salgsforsøg ved det nye århundredes begyndelse blev der endeligt i 1916 sluttet overenskomst med USA om øernes salg mod en sum af cirka 100 mill. kr. Efter indgået overenskomst med amerikanerne sluttede Danmarks historie i Vestindien endegyldigt den 31. marts 1917. Begivenheden fik ikke megen officiel omtale i samtiden, hvilket dels skyldtes, at Første Verdenskrig rullede for fuld kraft uden for døren, dels var betinget af en række partipolitiske forhold hjemme i moderlandet. Selve overdragelsesceremonien var en pompøs affære med gallauniformer, orkester og salutter. En af de aktører, der deltog i ceremonien, kommandør og eks-guvernør Henri Konow, skrev senere herom: "Det var sikkert et af de trangeste Øjeblikke i mit Liv, da jeg havde at udføre den danske Regerings Ordre at nedhale vort gamle Flag, som i 250 Aar havde vejet i Dansk Vestindien, og jeg havde al min Selvbeherskelse behov for at kunne udføre den".³

De første årtier under amerikansk styre bragte ikke meget nyt; i stedet var det som om øerne langsomt blev glemt. I tiden efter

Den gamle danske toldbod på Havnepladsen i Christiansted, hvor der på Henningsens tid var indrettet bibliotek.

Foto Henning Henningsen for H&S

The old Danish toll booth in the harbour square in Christiansted, which in Henningsen's time served as a library.

Photo Henning Henningsen for DMM

Anden Verdenskrig øgedes ganske vist den amerikanske interesse for de små caribiske øer langsomt, fortrinsvis i form af investeringer fra private firmaer. Øernes politiske stilling inden for de Forende Stater var imidlertid et tilbagevendende diskussionspunkt og årsag til en udpræget bitterhed hos øernes befolkning. U. S. Virgin Islands var – og er stadigvæk – *unincorporated territory*, hvilket i realitet betyder, at øerne er styret af den amerikanske regering, og ikke har en fuldt ud ligeværdig repræsentation i Washington. Øernes beboere har heller ikke

Bygninger på den fredede havneplads i Christiansted. I forgrunden vejrboden.

Foto M. K. Søndergaard

Buildings in the protected harbour square in Christiansted. In the foreground is the weighhouse.

Photo M. K. Søndergaard

valgret ved præsidentvalgene, men kan dog stemme ved primærvalgene. Endvidere blev øernes guvernør frem til 1970 udpeget af præsidenten og ikke valgt af folket. Dette er siden ændret således, at der hvert fjerde år vælges en territorial guvernør. Den nuværende guvernør John P. deJongh, Jr., der tiltrådte i januar 2007, er den syvende i rækken. Øerne sorterer under det amerikanske indenrigsministerium og har et lovgivende senat på 15 medlemmer, hvoraf syv er fra St. Croix, syv fra St. Thomas og den sidste fra St. John. Selv om øboerne har ameri-

Udsigten fra Salt River Bay Estate, som Henningsen så denne i 1967.

Foto Henning Henningsen for H&S

View from Salt River Bay Estate, as seen by Henningsen in 1967.

Photo Henning Henningsen for DMM

kansk borgerret, står øerne uden for det amerikanske toldområde, hvilket på ingen måde opfattes som en ulempe. Øerne er frihandelsområde, hvor prisen på importerede varer er meget lav, hvilket er en stor fordel for øerne, som via denne ordning har mulighed for at tiltrække millioner af købelystne turister hvert år. Turismen – nærmere bestemt cruiseturismen – er i dag øernes altoverskyggende hovederhverv. I den amerikanske bevidsthed har øerne således i de sidste små hundrede år udviklet sig fra at være nogle fjerne øer, under fremmed styre, til et attraktivt og eksotisk rejsemål.

Udsigten fra Salt River Bay Estate anno 2007.

Foto M. K. Søndergaard

View from Salt River Bay Estate in 2007.

Photo M. K. Søndergaard

Øerne

St. Thomas

St. Thomas har et areal på knapt 86 km² og er med Henningsens ord nærmest formet som en langagtig bjergryg. Den er 21 km lang og seks km på det bredeste sted. Inden for dette område bor der cirka 51.000 mennesker. Øen er som de andre øer ganske bjergrig, og begiver man sig af Mafolie-vejens hårnålesving op til bjergkammen, hvis højeste punkt er 516 meter, åbenbarer der sig et flot udsyn over de omkringliggende havområder og små klippeøer: Hans Lollok øerne (store og lille), Kakerlak- og

Fårekylvingerne, for blot at nævne nogle. Helt ude i horisonten mod syd anes endvidere St. Croix' savtakkede profil. For ens fødder ligger øens hovedby Charlotte Amalie, der er omdrejningspunktet for den imponerende turiststrøm, der hvert eneste år kommer til øerne.

Charlotte Amalie er fælles administrationsby for U. S. Virgin Islands, og det er derfor her man finder senatsbygningen, som har til huse tæt ved havnefronten i en meget smuk tidligere dansk kaserne. De arkitektoniske levn fra danskertiden var netop et af de forhold, som Henningsen gav megen opmærksomhed under sit ophold. Henningsen bemærkede, hvordan Charlotte Amalie, og for den sags skyld, Christiansted og Frederiksted på St. Croix virkede særdeles hjemlige i deres arkitektur. Særligt fremhævede Henningsen, at husene med deres enkle og smagfulde stil virkede danske, og i samme retning virkede farverne, lyse hvide, grå, gule, rosa, okseblodsrøde og grønne, som husene var kalket i. Henningsen gik endog så langt som til at plædere for en særlig dansk *colonial style*, der havde klare rødder til den danske klassicisme.

Bygninger og gadenavne er fortsat et af de elementer, som springer i øjnene, når man i dag bevæger sig rundt i Charlotte Amalie. Allerede i det øjeblik, man åbner turistbrochuren, opstår en fornemmelse af noget trygt og hjemmekendt. Medens øjnene glider på kryds og tværs af det lille bykort strejfes navne som; Toldbodgade, Nygade, Lille Grønnegade, Kongens Gade, Krystalgade og Vimmelskaftet, alle i let amerikaniseret version, men dog stadig nemt

genkendelige. Også i byens butikker møder man, præcis som Henningsen også beskrev det, varer med relation til Danmark; danske møbler, dansk porcelæn og danske nydelsesmidler som øl, snaps og cigaretter. Styrer man ind i en af de mange små butikker, skorter det absolut heller ikke på venligheden, når det opdages, at man er fra Danmark. Forfatteren oplevede ved én lejlighed en lokal forretningsmand insistere på at sælge en flaske Aalborg Akvavit til absolut spotpris og fandt det næsten ubegribeligt, at en dansker ikke fandt dette tilbud lokkende en dag med bagende sol og en temperatur på omkring de 27 grader. Selvom sådanne møder kan kalde på smilet, er der ingen tvivl om, at både forretningslivet og byen har forandret sig i de forgangne fire årtier.

De danske varer er stadig på hylderne, men det er tydeligt, at andre produkter er kommet mere i forgrunden. Udover alskens slags souvenirs, der ivrigt udbydes af højtråbende sælgere på næsten ethvert gadehjørne, er luksusprodukter som parfume, juveler, smykker og ure meget i fokus. I eksklusive luftkonditionerede butikker med indtil flere sikkerhedsvagter forhandles og tinges der om prisen på disse varer, der som oftest sælges til de mere velbeslæede amerikanske cruiseturister. I de små sidegader, der løber fra Dronningens Gade (Main Street) ned mod havnefronten og, hvor der i ældre tid var en rig varetransport fra de forskellige varehuse, findes i dag det ene forretningsstrøg efter det andet, fyldt med restaurationer og butikker. Den charme, som trods travlhed og turistmylder stadig skinnede igennem i Henning-

sens beskrivelse, er i dag vanskelig at genfinde i gadebilledet, der måske med undtagelse af de gamle danske bygninger, samt de danskklingende gadenavne, mest minder om så mange andre travle turistdestinationer.

Bliver ens forestillinger om “den gamle danske tropekoloni” måske lidt skuffede, er det stadig muligt at falde over små spændende oplevelser. Slentrer man igennem Dronningens Gade forbi Store Tværgade og ud i byens østlige kvarterer, der er noget mindre overrendte end byens centrale handelsstrøg, kan man, som forfatteren, være heldig at løbe på et lille improviseret marked, hvor det tydeligvis kun er de lokale, der kan begå sig. Står man lidt i skyggen og observerer, hvad der sker, kan snakken pludseligt begynde, og inden længe kan man være involveret i forhandlingen om et parti eksotiske fisk. Højest overraskende kan ordstrømmen pludseligt bryde over i franske gloser. Øens fiskerbefolkning udgøres nemlig for hoveddelen af resterne af den oprindelige franske befolkning, og der værnes stolt om traditionerne og sproget. Som det er med fiskere verden over, kan synet af et kamera vækker stort postyr, men når sagen og sammenhængen forklares, er man hurtigt inviteret ind i det nærmeste baglokale for at se flere farvestrålende fisk.

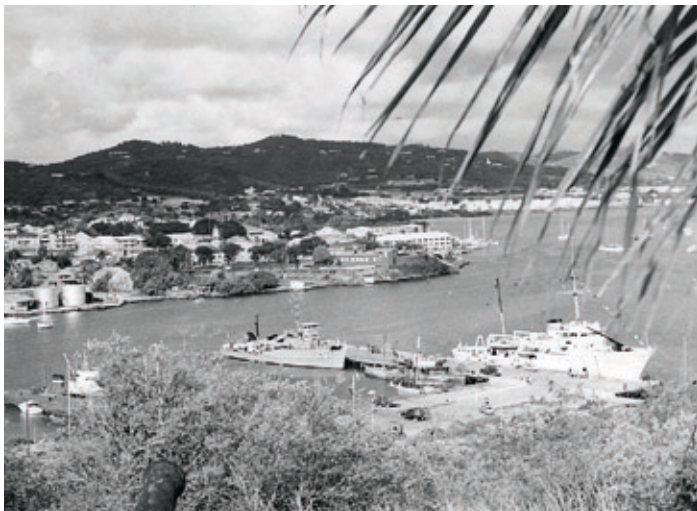
Søges tid til tanke og eftertanke er byens kirkegårde et besøg værd. Disse er, som Henningsen også bemærkede, langt fra så velplejede som vores, men virker trods dette stærkt for den historisk interesserede, fordi man her kan gå fra gravsten til gravsten og næste bladre i St.

Thomas' historie. En særlig oplevelse kan man få på den østlige kristne kirkegård, hvor der i et hjørne findes samlet eftermæler og gravsten over danske embedsmænd og søofficerer. I midten står monumentet for søhelten fra Sjællands Odde, C. V. Jessen, der i mange år sejlede i Vestindienfarter, og som i 1823 døde som guvernør på St. Thomas.

St. John

Fra Redhook på St. Thomas går der en fast ruteforbindelse til St. John (i danskertiden kendt under navnet St. Jan). Turen er smuk og afvekslende og bringer én tæt på klippekysten og flere af de mange små klippeøer, der findes i området. St. John er den mindste af de tre øer og er kun tolv en halv kilometer lang og ni kilometer bred, i alt lidt over 50 km², og er næsten et stort bjerg med dybt furede sider ned mod kysten. Allerede da Henningsen gæstede øen, var størstedelen af denne blevet udlagt som nationalpark. Det skete i 1956, da Rockefeller Foundation købte en stor del af øen og gav denne til det amerikanske folk under forudsætning af, at naturen blev beskyttet mod videre menneskelige påvirkninger. Den resterende del af øen, Caneel Bay Resort, drives på lejebasis, idet det reelt er nationalparken, der ejer jorden. Nationalparkens grænser indbefatter 75 procent af øen, men forskellige privatejede områder inden for parkens afgrænsninger reducerer det aktuelt ejede landareal til omkring 60 procent.

I kraft af, at det meste af St. John er udlagt som nationalpark, fremstår øen sine steder

Christiansted set fra Mount Welcome. Motivet optaget af Henningsen på 50-årsdagen for danskernes overdragelse af øerne til amerikanerne.

Foto Henning Henningsen for H&S

Christiansted seen from Mount Welcome. Motif photographed by Henningsen on the 50th anniversary of the transfer of the islands from Danish to American rule.

Photo Henning Henningsen for DMM

ganske urørt og jomfruelig. Nogle af de mest populære strande i Caribien findes ved øens nordkyst. Mest kendt af disse er Trunk Bay, der flere gange er blevet valgt som en af de bedste strande i verden. Det forhold, at der er tale om nationalparkområde, gør, at disse vindunderlige strande alle er åbne for offentligheden og fri for hoteller og resorts. Det meste af den øvrige kyst, fortrinsvis mod nord og øst, er privat ejet og hjemsted for flere afsondrede og luksuriøse villaer. For det knapt så velbeslåede publikum stiller den nationale park service to områder

Nutidigt motiv med udsigten fra Mount Welcome ud over Christiansted.

Foto M. K. Søndergaard

Present-day motif with the view from Mount Welcome overlooking Christiansted.

Photo M. K. Søndergaard

til rådighed for overnatning langs strandene ved henholdsvis Maho Bay og ved Cinnamon Bay. Det er ikke kun strandene på St. John, der er unikke. Øens koralrev, der blev fredet i 2001, udgør i dag en attraktion i sig selv og byder på flere sjældne undervandsoplevelser, som blandt andet muligheden for at svømme med havskildpadder. St. Johns uberørte natur og muligheden for at være afsondret for omverdenen gør øen til det foretrukne rejsemål for mange naturelskere og nygifte par på bryllupsrejse.

Billede af Whim Estate anno 1967.

Foto Henning Henningsen for H&S

Picture of Whim Estate in 1967.

Photo Henning Henningsen for DMM

Den skønhed og romantik, der i dag præger øen, røber ikke meget om øens spændende, men også blodige fortid. Øen blev koloniseret for første gang i 1718 af det Vestindisk-Guineiske Kompagni. I 1733 blev St. John et af de første steder, hvor et større slaveoprør brød ud. I seks måneder lykkedes det for slaverne at overtage og holde øerne, indtil danskerne med hjælp fra franskmændene på Martinique atter fik overtaget over øerne. Mange slaver valgte ved denne lejlighed at begå selvmord ved at springe ud fra klipper frem for at vende tilbage

Billede af Whim Estate anno 2007. Som det var tilfældet, da Henningsen var forbi, fungerer stedet i dag stadig som et meget levende og spændende plantagemuseum.

Foto M. K. Søndergaard

Picture of Whim Estate in 2007. Today it still functions as a very lively and exciting plantation museum, just as it was when Henningsen came past.

Photo M. K. Søndergaard

til slaveriet. Det var en generel tro blandt slaverne, at de efter døden ville vende tilbage til Afrika. Næppe mange af de sommergæster og turister, der i dag besøger øen, tænker på de mange menneskeskæbner, der er blevet afgjort så tragisk og pludseligt på dette smukke sted.

St. Croix

St. Croix er den største af de tre øer og har en størrelse, der nogenlunde svarer til Lolland. Fra Point Udall, der regnes for USA's østligste punkt, til Frederiksted på øens vestkyst er der

cirka 33 kilometer. På det bredeste sted er øen omtrent otte kilometer bred. Der bor i alt cirka 53.000 mennesker på øen, der i geografien ligner de andre bjergrige øer, men samtidigt adskiller sig fra disse ved også at have frugt-bare sletter, hovedsageligt i øens vestlige del, og det var, som også Henningsen skriver, her de gamle sukker- og (mod øst) bomuldsplan-tagerne især lå.

Den sidste sukkerplantage blev lukket i 1966, men de gamle sukkermøller, fabriksbygninger, slavehytter og hovedbygninger, som oftest i ruiner, ses stadig overalt på øen. Det gælder endvidere, ligesom på Henningsens tid, at store dele af øen fortsat er dækket af de lysegrønne sukkerrør, der kan blive ved med at vokse vildt i mange år. Henningsen havde under sit ophold held til at træffe på en dansker, Kaj Esmann, der fortsat dyrkede et par acres med sukkerrør og fik her lov til at sætte tænderne i de seje, men sødmefyldte stumper rør. Dengang filosoferede Henningsen over, hvor længe denne oplevelse stadig ville være mulig. Det er den stadig i dag. Lige ved Centerline Road, der strækker sig fra øens vestkyst i retning mod øens hovedby Christiansted, findes en lille mark med sukkerrør, hvor der fra et lille undseeligt skur i vejsiden sælges frisk sukkersaft presset direkte ud af rørene, medens man venter.

Videre ad Centerline Road på vej mod Christiansted passerer på højre side plantagen Golden Grove, der i dag huser øens universitet. University of the Virgin Islands blev grundlagt på St. Thomas i 1962 og fik sin før-

ste filial på St. Croix i 1964. I dag har universitet cirka 2.500 studerende og huser en række forskningscentre med fokus på bl.a. vandressourcer, det marine miljø og landbrug. Begiver man sig ind på campusområdet, fører vejen ned ad en flot og lang palmeallé med velplejede græsplæner på begge sider. Hist og her ses en silkehejre spankulere rundt. Disse kridhvide majestætisk udseende fugle forekommer relativt almindeligt på øen. Følges vejen helt frem til enden, havner man foran det gamle Golden Grove estate, som i dag huser nogle af universitets kontorfaciliteter. Herfra er der et flot udblik ud over det meste af campus.

Atter tilbage på vejen er der kort efter campus mulighed for at dreje mod syd og tage ruten mod Henry E. Rohlsen International Airport – for kort efter atter at dreje i retning mod Christiansted. Følges denne vej, kommer man tæt forbi Hovens Oil Refinery, som er et af verdens største olieraffinaderier, ejet og opereret af det fortrinsvis amerikanskbaserede Hess Oil. Uagtet, hvornår på døgnet turen gøres, er der en meget kemisk “duft” i luften, der ikke efterlader tvivl om anlæggets funktion. Gøres turen endvidere ved aften- eller nattetide bidrager de mange lys, glinsende rørledninger og åbne afbrændingsflammer til en næsten futuristisk illusion. Da anlægget blev etableret i begyndelsen af 1960'erne, affødte det i øvrigt en omfattende debat blandt de lokale, ikke mindst fordi det blev anlagt midt i et følsomt mangroveområde. Lokale forskere estimerer, at siden 1960 er omkring 75 procent af øens oprindelige mangroveområder gået tabt, og i den sammen-

hæng har store anlægsarbejder som Hovensaa spillet en central rolle. Øens sydlige kyst, hvor der tidligere var flere frodige mangrover spækket med et mylder af fisk og et varieret fugleliv, er et tydeligt eksempel på denne udvikling. Ud over Hovensaa, er kysten hjemsted for et stort romdestilleri, Cruzan Rum, samt et par luksushoteller, der alle direkte eller indirekte har bidraget til at reducere mangroveområderne. Også øens unikke marine miljø har været under påvirkning fra disse anlægsarbejder, men danner alligevel i dag fortsat rammerne for en omfattende dykkerturisme.

På havnefronten i Christiansted er det tydeligt, at dykkerturismen er en stor aktivitet. Mange steder er det internationale dykkerflag, der gerne markerer en dykkerbutik, hejst. Fra Christiansted til den undersøiske nationalpark ved Buck Island er der lidt under en times sejlads, og det er især det, der trækker dykkere til området. Christiansted har meget at byde på i sig selv. Her findes en række historiske bygninger fra danskertiden. Sætter man sig på en af bænkene på den gamle havneplads, kan man nyde en fantastisk udsigt ud over de mange store luksuriøse lystfartøjer, der ligger fortøjet ved bøjerne i bugten. Selve havnepladsen er fredet og rummer en interessant samling af bygninger. Mod øst ligger fort Christiansværn med sine metertykke mure kalket i okseblodsrode farver med hvide felter. Ved siden af fortet ligger toldbygninger, der oprindeligt opførtes i 1751, men ombyggedes i 1830. Lige overfor ses den tidligere vejerbod. En anden bygning, der falder i øjnene, er den

lutheranske kirke, der byggedes i 1750'erne, men i 1790'erne fik tilføjet et smukt kirkespir. Byens hovedgade er Kongensgade, og det er her, øens største bygningsværk, Peter von Scholtens guvernementshus, ligger. Huset er et trefløjet anlæg med et smukt haveanlæg med springvand. Henningsens beskrivelse af stedet kan stå uforandret frem til i dag, også når han beskriver fornøjelsen ved at være til fest i den imponerende balsal, som mange af deltagerne i Galathea 3 ekspeditionen var det.

St. Croix er i modsætning til St. Thomas meget rolig og endnu ikke meget præget af turismen. I flere rejseguides nævnes det, at der ikke findes mange aktiviteter på St. Croix, men at der er helt fantastiske strande, og øen indbyder til afslapning og en kølig drink med den lokale rom. Det anderledes tempo mærkes i særdeleshed i Frederiksted på øens vestkyst. Her er det næsten, som om tiden står stille. Henningsen beskrev byen som en stille provinsby, men er også en juvel med sine mange velholdte huse og bygninger. Centralt blandt disse er fortet Frederiksværn, hvor Frederik den Femtes dobbeltmonogram med årstallet 1760 endnu hænger på den rødkalkede mur. Det var her, von Scholten første gang i 1848 oplæste deklARATIONEN om slavernes frigivelse, og det var her udenfor skibene lå på den åbne red og lastede sukker og rom. Fortet fremstod netop i den tid, hvor Galathea 3 ekspeditionen var forbi, ekstra imponerende, idet et hold murerlærlinge fra teknisk skole i Odense var ved at lægge sidste hånd på et større restaureringsarbejde gennemført med respekt for de gamle håndværkstraditioner. Endvidere

Det danske paradepalads, senatsbygningen i Charlotte Amalie, fanget i Henningsens linse.

Foto Henning Henningsen for H&S

The Danish parade palace, the Senate building in Charlotte Amalie, caught by Henningsen's lens.

Photo Henning Henningsen for DMM

bidrog det til den stemningsfulde atmosfære, at man fra vandbatteriet, hvor en række gamle danske jernkanoner stadig holder vagt, kunne skue ud mellem disse og se Galathea 3 ekspeditionsskibet VÆDDEREN liggende ved kaj med Dannebrog hejst.

Slaveri og racespørgsmål

Et af de spørgsmål, som i sin tid optog Henningsen meget, var danskernes fortid som slaveherrer. Det fremgår, hvis man læser lidt imellem linjerne hos Henningsen, at netop dette tema var et omdrejningspunkt i flere af

Senatsbygningen i Charlotte Amalie fanget i forfatterens linse en varm marts dag anno 2007.

Foto M. K. Søndergaard

The Senate building in Charlotte Amalie, caught by the author's lens a warm March day in 2007.

Photo M. K. Søndergaard

de samtaler, han havde med de lokale. Dengang – som nu – var slaveriet i danskertiden ikke et emne, man gik direkte til, men mere noget man kunne nærme sig, efterhånden som der kom fortrolighed i samtalen. En af de kontakter, Henningsen i sin tid havde, blotlagde et syn på danskertiden, hvor det fremhævedes, at danskerne måske ikke havde råd til at gøre storartede investeringer, men at de til gengæld gav en moralsk målestok i forhold til den demokratiske ånd. Videre blev det fortalt til Henningsen, at øerne med baggrund i den danske arv ikke prægedes af racediskrimination. Specifikt

Prospekt fra havnepladsen i Christiansted, som denne så ud, da dannebrog hejstes i forbindelse med 50-års jubilæet.

Foto Henning Henningsen for H&S

View from the harbour square in Christiansted as it looked when the Danish flag Dannebrog was hoisted on the occasion of the 50th anniversary of Transfer Day.

Photo Henning Henningsen for DMM

om slaveriet hed det, at der ganske vist havde været dårlige mennesker i fortiden, men at det dog var danskerne, der ophævede slavehandelen før nogen anden nation, og at von Scholten, som gav negrene fri i 1848, gjorde dette, længe før slaveriet blevet ophævet i Amerika.

Henningsen kommenterede selv på disse udsagn i sin artikel ved at bemærke, at en dansker naturligvis gerne hører sådanne ord, men at problemstillingerne syntes noget forenklet og vel mest udtalt i en venskabelig ånd. Henningsen har formentligt ret i sidstnævnte

Motiv fra havnepladsen i Christiansted, visende det sted, hvor 50-årsjubilæet blev fejret i 1967.

Foto M. K. Søndergaard

Motif from the harbour square in Christiansted showing the place where the 50th anniversary of Transfer Day was celebrated in 1967.

Photo M. K. Søndergaard

overvejelser, i hvert fald kan der ikke være tvivl om, at Henningsen også har bemærket den markante forskel mellem de hvide og de sortes levevilkår. En forskel, der i slutningen af 1960'erne, efter alt at dømme var noget større, end den er i dag, hvor der er sket markante forbedringer på en række områder. Dette gælder ikke mindst uddannelsesområdet.

Et indblik i de problematikker, der gør sig gældende i relation til slaveriet, fik man lejlighed til at opleve under opholdet på St. Croix. Det skete i forbindelse med, at der i et af de

andre landbaserede projekter på Galathea 3 ekspeditionen, "Voices from beyond the grave", styret af antropologen Pia Bennike fra Københavns Universitet, blev afholdt offentlig høring. Hensigten med denne høring var fra projektets side, dels at fremlægge det faglige grundlag for de udgravninger af slavegrave, som det var hensigten at gennemføre, dels at give lokalbefolkningen, ikke mindst de farvede, mulighed for at give deres mening til kende. Denne høring blev et spændende studie af flere forhold. Vores forskergruppe, der ingen part havde i sagen, deltog først og fremmest af nysgerrighed og ankom ledt af denne drift som nogle af de første. Velplaceret bagerst i salen kunne det observeres, hvordan den ene side langsomt blev fyldt af fortrinsvis hvide og den anden af fortrinsvis sorte. Derudover også, at når særlige vigtige talpersoner fra det sorte sub-kommunitet ankom, rejste de fleste af de sorte sig, og der blev givet udsagn for respekt ved nikken med hovederne og let klappen. Selve seancen indledtes herefter med en præsentation af projektet, hvorefter der blev fremlagt synspunkter fra et panel af interessenter. Salen blev herefter åbnet for spørgsmål og kommentarer, ganske som det kendes fra sådanne processer i Danmark. Den efterfølgende times debat var dog langt fra, som det kendes hjemmefra. Det var spektakulært at se, hvordan projektet og dets fortalere med akademisk rationalitet stod over for en række blændende sorte retorikere, der til fulde forstod at slå på det spirituelle og arven fra forfædrene. Med to vidt forskellige udgangspunkter rykkedes horisonterne forventeligt ikke ret meget.

Til gengæld kunne man, når man lyttede nøje til især de sorte talsmænds velformulerede argumenter, ikke ryste følelsen af misbilligelse af sig. Det at være hvid var i deres retorik næsten direkte ensbetydende med at være bærer af en syndefuld fortid. Pludseligt at føle sig uønsket på grund af hudfarve var en øjenåbnende oplevelse, når ens baggrund er konsensusdemokrati med trods alt begrænsede forskelle mellem de enkelte befolkningslag.

Den racemæssige problematik, som Henningsen fik udsagn for ikke eksisterede med henvisning til den særlige demokratiforståelse, som danskerne efterlod, er ikke meget anderledes på øerne, end den er mange andre steder. Det blev allerede inden afrejsen understreget af personer, der var mere rejsekyndige på øerne end vi selv, at der var områder og kvarterer, hvor man som hvid ikke skulle begive sig ud. Således rådet begav forskergruppen sig ikke i større omfang ud i disse områder. Enkelte ture blev det til, og sine steder blev der kigget både længe og meget direkte på forskergruppen, men kun et enkelt sted, i nærheden af den danske kirkegård i Christiansted, dristede en flok teenagedrenge i kådhed sig til at anråbe gruppen. Raceforskellene eksisterer, men det er et faktum, som ikke kan undre med tanke på historien og ikke mindst med tanke på de sociale forskelle, der trods forbedringer i de seneste årtier fortsat eksisterer.

Uden mad og drikke

Det siges populært, at uden mad og drikke dur helten ikke. Heltemod skal der undertiden

også til, når man sætter sig til bordet under fjerne himmelstrøg. Det ville ikke på nogen måde være retfærdigt at beskrive U. S. Virgin Islands som et sådant sted. Øerne byder på et væld af gode kulinariske oplevelser, og selv for de mest sarte af de danske maver er der intet at frygte ved at nyde de retter, der bydes på. Selv vand fra hanerne kan drikkes uden den helt store risiko for besværlige og ferieødelæggende maveonder.

Et aspekt ved øernes køkken, som gør heltemodet – eller måske snarere dumdristigheden – aktuel, er risikoen for uforvarende at få en alvorlig madforgiftning. Det forholder sig nemlig sådan, at nogle tropiske fisk, herunder også den på U. S. Virgin Islands meget spiste og velsmagende red snapper, undertiden kan være giftige. Der findes desuden ingen sikre metoder, hvorved det kan afgøres, hvornår disse fisk er giftige. I ældre tid – og i dag til stadighed hos nogle lokale – var det fast rutine, at give et stykke af fisken til hunden inden serveringen, hvis der var mistanke om, at fisken kunne være giftig. Blev hunden syg, var spørgsmålet afklaret, ellers var det mest erfaringerne fra tidligere, der var afgørende for, om man spiste en fisk eller ikke. Havde fisk fanget i et bestemt havområde på en bestemt årstid været årsag til forgiftning, undgik man som regel efterfølgende at fange fisk i samme område på samme tidspunkt. Trods alle slags forholdsregler er det i dag stadig sådan, at et dusin turister – og lokale – hvert år rammes af fiskeforgiftning.

Disse oplysninger om bordets glæder ændrede for et par dage valget af menu. Det ænd-

rede dog ikke ved valget af foretrukket spisested, som efter et par dage blev et lille lokalt sted, *Blue Moon*, på Strandgade i Frederiksted. Herfra kunne man i palmernes skygge skue ud over havnefronten og samtidigt følge med i det dovne liv, der gled forbi på gaden. Både betjeningen og køkkenpersonalet gjorde stedet til et besøg værd i sig selv. Den filippinske kok, der viste sig at være en sand globetrotter, evnede med stor indlevelse, glæde og humor at fortælle om stort og småt fra såvel den store verden, som lokalsamfundet. Stedet var også netop attraktivt derved, at det var her de lokale – høj såvel som lav – kom og nød deres aftener. Særligt på de jazzaftner, der afholdtes med jævne mellemrum, kunne stedet være fyldt til bristepunktet. På sådan en aften kunne hele huset swinge, når lokale kunstnere med stort talent foldede sig ud på slaginstrumenter og trompet. Mad og drikke var lavet med indfølelse og kærlighed og sikrede, at vi altid fik sluttet vores lange og varme arbejdsdage på god facon. Ordene om, at mad næsten mere end noget andet evner at forene, kom særligt på dette sted til sin ret.

En særlig kulinarisk oplevelse under vores ophold må imidlertid tilskrives et andet lokalt spisested på *Rainbow Beach* lidt nord for Frederiksted. Siddende ved borde placeret direkte på stranden nød vi en fantastisk aften med en enestående fiskeret. På himlen stod Sydkorset højt, og under palmerne i stearinlysens skær kunne vi opleve, hvordan en fuldt oplyst VÆDDEREN gled forbi blot få hundrede meter fra kysten på sin vej ud for at lave dybhavsun-

Billede af plantagen Golden Grove set fra Centerline Road.

Foto Henning Henningsen for H&S

Picture of the Golden Grove plantation as seen from Centerline Road.

Photo Henning Henningsen for DMM

dersøgelser i farvandet mellem St. Croix og St. Thomas. Det var på flere måder et smukt og næstende bevægende syn.

At rejse er at leve

Transporten til og mellem øerne er et kapitel for sig. Historisk har øerne altid været afhængige af transport ad søvejen. Det var kutyme, at sejladsen fulgte orkansæsonen, således at de fleste skibe ankom og afrejste om foråret. Det betød en begrænset kommunikation med Danmark, og det betød, at det kun var om foråret, man kunne få de varer, der ikke blev dyr-

Billede af den tidligere plantage Golden Grove, der i dag huser University of the Virgin Islands.

Foto M. K. Søndergaard

Picture of the former plantation Golden Grove, which today houses the University of the Virgin Islands.

Photo M. K. Søndergaard

ket på øerne. I 1760'erne bedredes situationen en smule, da der indførtes regelmæssig sejlads mellem Danmark og øerne, og i 1781 skete endnu et fremskridt, da alle skibe fik indført posttvang.

Da Henningsen gæstede øerne, stod transport ad søvejen ikke længere som et centralt led i infrastrukturen. Faktisk var der – bortset fra en lille motorbåd mellem St. Thomas og St. Jan – hverken skibsforbindelse til eller mellem øerne mere. I stedet foregik al transport med flyvemaskine, og mellem St. Thomas og St. Croix med vandflyver. Til øerne kunne man

Et husmotiv fra Kongens Gade, Frederiksted, der viser den meget fine byggestil, Henningsen fremhævede som særlig for byen.

Foto Henning Henningsen for H&S

Motif of a house from Kongens Gade, Frederiksted, which displays the very elegant building style that Henningsen pointed out as a speciality of the town.

Photo Henning Henningsen for DMM

kun komme ad luftvejen, hvor der til gengæld var regelmæssige forbindelser til San Juan i Puerto Rico og en række andre øer, samt direkte til USA.

Øernes nutidige infrastruktur er blevet udbygget en del i forhold til den situation, som Henningsen oplevede. Ruten mellem St. Thomas og St. Jan eksisterer stadig, men sejlede i den periode, hvor Galathea 3 var forbi, efter reduceret fartplan, idet den ene af rutens to både var forlist på et koralrev. Ankom man derfor i disse dage med vandflyveren fra St. Croix til

Samme motiv optaget fyrré år senere viser, at der stadig hersker respekt om byggestil og traditioner i Frederiksted.

Foto M. K. Søndergaard

The same motif recorded forty years later shows that the building style and the old traditions still command respect in Frederiksted.

Photo M. K. Søndergaard

St. Thomas var det med udsyn til en forlist båd blot få hundrede meter fra, hvor vandflyveren skulle lande. Vandflyveren, er som det fremgår, stadig et centralt bindeled mellem øerne, men i dag findes der i modsætning til tidligere alternativer hertil. Mellem Christiansted på St. Croix og Charlotte Amalie på St. Thomas sejler en katamaranfærge med to daglige afgange. En om morgenen og en om eftermiddagen. Overfarten tager omkring halvanden time og er mange lokales foretrukne rejserute. Sidstnævnte formentligt nok mere fordi flybil-

letterne er forholdsvis dyre sammenlignet med færgebilletterne. En lokal kontakt fortalte, at turen, der går direkte over Det Vestindiske Trug med dybder på op til cirka fire en halv kilometer, kan være en særdeles ubehagelig oplevelse. På den baggrund rejstes med vandflyveren til St. Thomas.

På vores hjemlige breddegrader er en vandflyver langt fra noget normalt syn, så det blev til et par anspændte kopper morgenkaffe, medens maskinen "sejlede" ind på plads med brølende motorer. Efter vejning af passagerer og bagage kunne der stiges om bord i en lille spinkel vandflyver med plads til femten passagerer. Overvejelserne om flysikkerhed blev blæst væk, da flyveren med en jævn fart gled over lagunen for i løbet af næsten ingen tid at være på vingerne.

Flyveren kommer hurtigt i marchhøjde og heroppefra er der fint udsyn til de forskellige lokaliteter omkring St. Croix. Mod øst ses Buck Island ganske tydeligt. Øen og dens koralrev er specielle derved, at de udgør det ene af blot to undersøiske monumenter i USA. J.F. Kennedy besøgte stedet i 1962, og han blev så begejstret for det syn, der mødte ham, at han iværksatte en total fredning af området, som senere endte med, at Buck Island og det omkringliggende koralrev blev udlagt som et undersøisk monument. Lader man cirka halvvejs inde i den halvtimelange flyvetur blikket skue mod vest kan man i horisonten øjne de to små øer Vieques og Culebra, der ligger ud for Puerto Ricos østkyst. Nogenlunde samtidigt hermed kommer også de første mere tydelige

glimt af St. Thomas. Under indflyvningen fås undertiden et førstehånds indtryk af øens store indtægtskilde; cruiseturismen. I vores tilfælde fløj vi langsomt – måske blot i hundrede meters højde – henover et af de gigantiske amerikanske cruiseskibe under indsejling. På øverste pooldæk kunne man ganske tydeligt se de storsmilende amerikanske turister.

Cruiseturismen er blevet en blomstrende forretning for øerne og er ubetinget den transportform, som bringer flest rejsende til øerne. Særligt er det St. Thomas, som med sine relativt gode havneforhold har formået at tiltrække disse turister. Dagligt ankommer der til øen fem til seks sådanne skibe og på enkelte dage kan der ankomme helt op til tolv eller tretten skibe. Til sammenligning ankommer der til St. Croix måske fire eller fem i løbet af et år. Det var i 1990'erne håbet, at opførelsen af en ny pier i Frederikssted ville øge antallet af cruiseskibe på St. Croix, men ifølge flere lokale kilder har især politiske forviklinger indtil videre forhindret dette. Andre forhold kan være i spil. Under vores ophold oplevede vi et af de sjældne krydstogtbesøg på St. Croix og velkomsten af gæsterne var i hvert fald i dette tilfælde en noget anden, end hvad der formentligt normalt er tilfældet i de fleste krydstogtbyer rundt om på kloden. Det, der mødte de rejsende, var en ganske forladt havnemole, lukkede butikker og kun hist og her et enkelt nysgerrigt blik. Om krydstogtturismen er et gode eller et onde kan vel i høj grad diskuteres. Veksler man et par ord eller to med taxichaufførerne på St. Thomas må konklusionen vel nærmest blive,

at der er tale om et gode, der til tider føles som et onde. Taxachaufførerne tjener gode penge på de mange turister, men på dage med mange krydstogtskibe i havnen, fyldte gader og krævende kunder kan det blive for meget for selv den mest hårdhudede chauffør. I sådanne øjeblikke kan det caribiske temperament blusse op og et bravt skænderi udfolde sig. At være uforskyldt vidne til et sådant bråvallaslag kan være ganske interessant.

Det er imidlertid ikke kun på St. Thomas, at taxichaufførerne kan være årsagen til underholdning. En lille anekdote herom stammer fra gruppens sidste aften inden afrejsen til Danmark, hvor det var blevet vedtaget at tage en fælles spisning. Der var derfor i behørig god tid i forvejen ringet efter en taxi. Da denne efter en *before drink* og næsten en times venten endnu ikke var kommet, dristede man sig til at spørge om status hos hotellets receptionist. Svaret kom prompte, at vi da var midt i kirketiden, og at taxichaufføren velsagtens var taget i kirke. Også et af de sidste kapitler i vores rejsesaga, flyveturen fra St. Croix til Puerto Rico, blev både underholdende og spændende. I en ældre flyvemaskine fra American Airlines, som er det flyselskab, der står for næsten al transporten til og fra øerne, gik det med fuld fart og store næsten akrobatiske sving igennem de lufthuller, der ofte er i dette område. Det gamle ordsprog om "at rejse er at leve" kom her til sin fulde ret, sjældent har forfatteren i hvert fald følt sig så levende, som da han vaklede ud på en glohed landingsbane i Puerto Rico.

Rom: et herligt produkt

Det er næppe mange, der rejser til U. S. Virgin Islands uden at stifte bekendtskab med den berømte caribiske rom. St. Croix er, som nævnt, hjemsted for en af verdens største romproducenter *Cruzan Rum Distillery*, der producerer rom og andre lignende typer spiritus, som for eksempel en slags Southern Comfort. Destilleriet blev grundlagt i 1760 og drives i dag trods forskellige skift i ejerstrukturen af tredje generation af Nelthropp familien. I mange år benyttede virksomheden de lokalt dyrkede sukkerrør til at fremstille en almindelig mørk romtype. I takt med, at de lokale plantager lukkede, og sukkerrørsproduktionen blev opgivet, øgedes importen af sukkermasse fra de andre caribiske øer. I dag bliver hovedparten af det sukker, der bruges i romproduktionen, importeret fra Puerto Rico.

Selve hovedproduktet, *Cruzan Rum*, er med årene udviklet betydeligt. I planternes storhedstid var det normalt, at hver planter, eller nærmere bestemt hans rombrænder, havde en speciel opskrift, som han var overbevist om, ville frembringe den bedste rom – eller killdevil, som rommen med et mere sigende navn kaldtes. Den molasse, der sivede ud fra fadene med krystalliseret sukker, blev ofte benyttet i denne produktion. Det fortælles, at nogle af planterne, for at forhindre slaverne i at drikke den gærende sukkermask, tømte deres kammerpotter i dem. Denne rom er utvivlsomt gået til eksport. Typisk var det sådan, at jo længere masken fik lov at gære, des stærkere blev rommen. En del Jamaica-rom fremstilles

Davies Bay på St. Croix' nordside.

Foto Henning Henningsen for H&S

Davies Bay on the north side of St. Croix.

Photo Henning Henningsen for DMM

stadigvæk i dag efter denne fremgangsmåde. En kortere gæringsproces frembringer en lettere slags rom, kaldet *Demerara*, som i dag er den mest foretrukne romtype.⁴ I de seneste år har *Cruzan Rum*, i lighed med *Barcadi* fra Puerto Rico og *Goslings* fra Bermuda, arbejdet med at genindføre lagret rum. Eksempler på denne romtype er *Cruzan Estate Diamond Rum* og *Cruzan Single Barrel Estate Rum*, der lagres på amerikanske egetræsfade i henholdsvis fem og tolv år. De lidt lysere romtyper lagres typisk ikke mere end to år. Ved siden af den lagrede

Davies Bay set fra et lidt anden vinkel, end Henningsen gjorde det, men stadig med det karakteristiske forbjerg til Hams Bluff i forgrunden.

Foto M. K. Søndergaard

Davies Bay seen from a rather different angle than the one viewed by Henningsen, but still with the characteristic promontory to Hams Bluff in the foreground.

Photo M. K. Søndergaard

rom er i de seneste år også blevet fremstillet såkaldt tropisk rom tilsat forskellige smagsvarianter, såsom ananas, kokosnød, appelsin, vanilje, mango og citrus. *Cruzan Rum Distillery* er udover at være et af de ældste også et af de mest prisvindende romdestillerier i verden og står i dag som den altoverskyggende hovedleverandør til det amerikanske marked.

Den gode caribiske rom var en af de ting, som Henningsen under sin rejse gjorde flere optegnelser om. I artiklen fra 1967 beskriver han rommen som et herligt produkt, som

den besøgende hurtigt lærer at sætte pris på. Disse ord kan stadig i dag stå ved magt. De fleste serveringssteder har en eller flere rom-baserede drinks på kortet, ligesom de allerfleste supermarkeder og lokale småbutikker har et rigt sortiment af *Cruzan Rum* på hylderne. Den rene rom lagret på egetræsfade kan drikkes, som den er, og giver en stærkt varmenende fornemmelse suppleret af en god lang og let sukret eftersmag. Blandt de mere velkendte og udbredte drinks finder man *Planter's Punch*, der kan variere lidt i de benyttede ingredien-

ser alt efter serveringsstedet, men som blandt grundsubstanserne har rom, frugtjuice (som oftest appelsin), limejuice, grenadine. En anden herlig drink, som Henningsen også fremhævede, er *daiquiri*, der rystes sammen af gin, rom og lime og nydes afkølet. En lidt speciel, men dog meget velsmagende drink, er *Pain Killer*, der består af hvid rom, mørk rom, gin, mælk fra kokosnød samt rå sukkersaft, tilføjet en god portion is og rundet af med et drys muskat og et par røde cocktailbær.

NOTER

- 1 I forbindelse med udarbejdelsen af nærværende artikel skal jeg takke museumsinspektør Benjamin Asmussen, Handels- og Søfartsmuseet, samt museets billedarkiv for kyndig assistance i forbindelse med fremskaffelsen af Henning Henningsens originale motiver.
- 2 For en detaljeret gennemgang af litteratur omhandlende de forskellige aspekter af Dansk Vestindiens historie kan generelt henvises til hjemmesiden: www.virgin-islands-history.dk
- 3 Her citeret efter: Carl Østen, Da Dannebrog blev strøget i Dansk Vestindien, i *Handels og Søfartsmuseets Årbog* 1957, 170.
- 4 Om sukkerdyrkning og romproduktion i Dansk Vestindien se endvidere Robert S. Brown, Sukkerdyrkning i Dansk Vestindien, i *Handels og Søfartsmuseets Årbog* 1973, 7-26.

Morten Karnøe Søndergaard

U. S. Virgin Islands 2007 – Galathea 3 expedition

SUMMARY

This article deals with the visit of the Danish Galathea 3 expedition to the U. S. Virgin Islands in early 2007, and what remains of Denmark on the islands. The arrival of the expedition coincided almost precisely with the celebration of the 90th anniversary of transfer day, marking the transition from Danish to US authority in March 1917. Several members of the expedition participated in the celebrations. Forty years before this, in 1967, Henning Henningsen, a former curator of the Danish Maritime Museum, also visited the U.S. Virgin Islands in connection with transfer day. Following his visit he published an article in the museum's yearbook, in which he aimed to trace what was left of the Danish presence after fifty years under US rule. Using Henningsen's work as a starting point the article addresses the

very same issue in a present-day perspective. Apart from this, some more general themes are covered, such as buildings and architecture, slavery and race, food, transportation and of course the Caribbean rum.

The conclusion is that even today it cannot be denied that there is still a Danish presence in the U.S. Virgin Islands. However, in the past forty years mass tourism, primarily in the shape of cruise tourism, has made the islands, especially St. Thomas, identical to many other tourist destinations. There is a trace of Denmark, but it is slowly fading away. Concerning the Galathea 3 expedition, the conclusion is that, despite criticism in several media, the expedition has made a substantial contribution and will foster new research findings in the years to come.